

Παλιές πληγές, νέοι λογαριασμοί

Γράφει ο Διονύσης Μαρίνος //

«Χωρίς Μνήμη» του Πίτερ

Κάρεϊ, Εκδ. Ψυχογιός, σελ. 440

Το εύκολο: να γράψεις για λογής κυβερνοεπιθέσεις στην μετα-Σνόουντερ εποχή. Όλοι είναι υποψιασμένοι• δεν κινδυνεύεις να πέσεις στην παγίδα της αποταύτισης. Το δύσκολο: να γράψεις κάτι που να υπερβαίνει την ιστορικότητα της εποχής και το επείγον του μηνύματος. Τότε είναι που οι μυθιστορηματικές λάμπεις εκρήγνυνται στη σελίδα. Το σήμερα δεν είναι δεσμευτικό, το χθες δεν είναι παλαιωμένο. Ναι, ο Πίτερ Κάρεϊ ξεκινάει το «Χωρίς Μνήμη» με ένα συμβάν που μας εκβάλλει κατευθείαν στον πόλεμο που διεξάγεται καθημερινά μέσω της «κυβερνητικής» (χάκερ εναντίον εταιρειών, πράκτορες εναντίον κρατών, απονενοημένοι ανώνυμοι εναντίον του ανώνυμου «κακού»), όμως δεν θα ήταν... Κάρεϊ αν έμενε σε αυτό. Μια νεαρή ακτιβίστρια της μετανεωτερικής εποχής, με τον κωδικό όνομα Angel, απασφαλίζει έναν ιό στα κομπιούτερ του κόσμου με αποτέλεσμα όλες οι φυλακές των Αμερικανών ανά τον κόσμο να ανοίξουν και να απελευθερωθούν οι κρατούμενοι. Και τότε ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται ότι το «Σουσάμι άνοιξε» δεν περιορίζεται στο προφανές, αλλά πηγαίνει πίσω• πολύ πίσω. Φτάνει έως το 1942, στη Μάχη του Μπρισμπέιν όπου αμερικανοί στρατιώτες ήρθαν σε σύγκρουση με αυστραλούς πολίτες. Ο Κάρεϊ είναι Αυστραλός που ζει στη Νέα Υόρκη. Πατάει σε δύο

βάρκες, αλλά θυμάται τα πάντα: τι ακριβώς έκαναν οι προηγούμενες γενιές στη χώρα του, τι χαίρι και προκοπή είχε το ακτιβιστικό κίνημα, πώς οι αριστερές δυνάμεις έπνιξαν την ορμή τους μέσα σε μια λάσπη κυνικού ρεαλισμού και ποια ακριβώς ήταν η εμπλοκή της CIA στην εκπαραθύρωση (μέσω πραξικοπήματος) του πρώην πρωθυπουργού της Αυστραλίας και ηγέτη του Εργατικού Κόμματος, Γκοφ Γουίτλαμ πριν από τέσσερις δεκαετίες.

Ο Κάρει γράφει για τους γονείς και τους παππούδες της Angel κι ας βάζει τον κεντρικό χαρακτήρα του μυθιστορημάτος του, τον αριστερό δημοσιογράφο και νυν αποδιοπομπαίο τράγο, Φέλιξ Μουρ να γράφει τα έργα και τις ημέρες της μικρής επαναστάτριας. Ο πραγματικός στόχος, η μεγάλη εικόνα, είναι το παρελθόν. Η εστίαση είναι στο κάδρο του «τότε», έτσι ώστε να έρθει σε σύγκρουση με το σημερινό.

Η ιστορία εν τάχει έχει ως εξής: η Angel σπέρνει τον ιό, δημιουργείται σάλος, συλλαμβάνεται και ο Γούντι Τόουνς, ένας πρώην αριστερός και τωρινός εκατομμυριούχος, πληρώνει την εγγύηση για την αποφυλάκισή της και αναθέτει στον πρώην σύντροφό του από τα χρόνια του αριστερού κινήματος, Μουρ, να γράφει την ιστορία της έτσι ώστε ο κόσμος να κατανοήσει τα κίνητρα και τις ιδέες της, αλλά και να αποτρέψει την έκδοσή της στις ΗΠΑ – κάτι που θα σήμαινε, κατά το μάλλον ή ήττον, ηλεκτρική καρέκλα και θάνατος.

Ο Μουρ, μη έχοντας κανένα άλλο περιθώριο και με μια συκοφαντική δυσφήμιση να ετοιμάζεται να τελειώσει πρόωρα την καριέρα του, αναλαμβάνει το «έργο», αλλά καθώς διατρέχει το υλικό του για να γράφει τη βιογραφία της Angel σκοντάφτει σε παλιές «κοτρώνες» και τότε ανεβαίνει στην επιφάνεια η γενικευμένη αμνησία. Τι σημαίνει αυτό; Ιστορικά τραύματα, καλά θαμμένες ενοχές, αρχίζουν πάλι να δίνουν αίμα, άνθρωποι που κάποτε έδρασαν υπέρ των κοινωνικών αγώνων βρίσκονται πλέον πεδικλωμένοι σε έναν ιστό αδικίας και συγχρωτισμού με τον «ταξικό» εχθρό. Ολότελα ηττημένοι και παραδομένοι στο συρμό. Δεν είναι η ιστορία της Angel αυτό που γράφει ο Κάρει, αλλά η ιστορία της χώρας του.

Πίτερ Κάρει

Αίφνης, ο Μουρ βρίσκεται σε ένα απομονωμένο μέρος, μακριά από τα φώτα της Μελβούρνης, παρέα με φτηνόκρασο, μοναξιά, μια γραφομηχανή Olivetti και κάμπουσες μαγνητοταινίες για να ανασυνθέσει τη ζωή της Γκαμπριέλ/Angel. Το κορίτσι δεν του είναι ξένο, ο Μουρ γνωρίζει τη μητέρα του (Σελίν), την έχει ερωτευτεί παλαιότερα και γνωρίζει πολύ καλά την ιστορία της. Μα, και ο Γούντι Τόουνς την γνωρίζει, έχει κι εκείνος εμπλακεί μαζί της. Όλα δένουν: προσωπικές ιστορίες και ιστορικά γεγονότα. Ο Κάρει φέρνει στην επιφάνεια εκείνα τα χρόνια της έντονης πολιτικής δράσης και αντιστικτικά τα αντιπαραβάλλει με την τωρινή αποθέωση της ιδιωτικότητας. Η Σελίν, η μητέρα της Γκαμπριέλ, είναι μια εγωπαθής ηθοποιός. Οι πολιτικοί που καμώνονται πως λειτουργούν υπέρ της κοινωνίας στην πραγματικότητα είναι ο πλέον ανασχετικός παράγοντας της προόδου – καλή ώρα όπως ο πατέρας της Γκάμπι. Η μικρή Γκαμπριέλ επαναστατεί και μέσω του ιδιαίτερου φίλου της και άριστου χρήστη του πρώιμου –ακόμη– κυβερνοπολέμου, τον Φρέντερικ, θα προσπαθήσει να θυμίσει στους μεγάλους πώς είναι να παλεύεις για κάτι μεγαλύτερο από τα... ρούχα σου που σε τρώνε. Είναι μέλη μιας νέας γενιάς, απαλλαγμένοι από τα βάρη του παρελθόντος και τις ιδεολογικές δεσμεύσεις της επίσημης γραμμής του κόμματος. Ναι, είναι ιδεαλιστική η νέα φουρνιά, όπως κάθε νέα γενιά, αλλά ταυτόχρονα είναι εφοδιασμένη και με μια καινούργια γνώση-όπλο: τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Τελικά, ο ακτιβισμός έχει πολλά... ποδάρια: δεν περιορίζεται σε μια διαδήλωση ή σε ατέρμονες πολιτικές συζητήσεις. Κι αυτό κάνουν η Γκάμπι, ο Φρέντερικ και η ομάδα τους. Ξεμπροσιάζουν μια εταιρεία που έχει γεμίσει τον τόπο με επικίνδυνα λύματα. Στην πραγματικότητα, όμως, ο Κάρει δεν αφήνει κανέναν ανέπαφο: ο Μουρ βρίσκεται μπροστά στον δικό του περιορισμό ορίζοντα. Ορίστε: έφτασε στη μέση ηλικία και τελικά απέχει πολύ από αυτό ξεκίνησε να κάνει στη ζωή του. Απελπισμένος επαγγελματικά, με μια οικογένεια διαλυμένη και κάμπουσα τραύματα –ιδεολογικής φύσης– να τον κατατρέχουν. Να ποιος είναι αληθινά. Μα, και η γενικευμένη αμνησία ενός λαού υπάρχει ομοίως σε τούτο το βιβλίο. Επί της ουσίας: υπάρχει σε κάθε κοινωνία. Ζωτικά ψεύδη που απέκτησαν πολιτικό βάρος, ενώ στην πραγματικότητα είχαν την αξία ενός νεφελώματος που έρχεται η νέα γενιά να αποτινάξει από πάνω της. Αυτή είναι η ουσία του βιβλίου. Ο Κάρει, κάτοχος δύο Booker, βρίσκεται και σε τούτο το μυθιστόρημα στο γνώριμό... έδαφός του: καταπιάνεται με το σήμερα για να του δώσει μια χρονική βαρύτητα και να το εντάξει στο γενικότερο ιστορικό πλαίσιο. Η γλώσσα του είναι γεμάτη από στρώματα εννοιών, οι χρονικές μετατοπίσεις είναι συνεχείς, όπως και οι αλλαγές των αφηγητών και των οπτικών γωνιών από τις οποίες βλέπει ένα θέμα, μια σκηνή, μια ιδέα. Το ύφος είναι πυκνό, αλλά συνάμα «ενεργητικό». Ζητάει την προσοχή του αναγνώστη έτσι ώστε να ξετυλιχθεί το κουβάρι.

Η πολύ καλή μετάφραση ανήκει στην Αργυρώ Μαντόγλου.